

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.116.2025

Warszawa, /elektroniczny znak czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 9414 Pana Posła Janusza Cieszyńskiego, ws. koordynacji systemów opieki długoterminowej nad osobami starszymi oraz realizacji programów wsparcia dla seniorów, proszę przyjąć wyjaśnienia pozostające we właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej jest jednym z realizatorów reformy w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności nr A4.6 pn. „Wzrost współczynnika aktywności zawodowej określonych grup poprzez rozwój opieki długoterminowej”.

W ramach reformy przewidziano dwa kamienie milowe: A69G, tj. strategiczny przegląd opieki długoterminowej w Polsce w celu określenia priorytetów w zakresie reform oraz A70G, tj. wdrożenie priorytetów w zakresie reformy określonych na podstawie strategicznego przeglądu opieki długoterminowej w Polsce (w oparciu o wnioski z realizacji kamienia milowego A69G).

Realizację kamieni milowych powierzono równolegle Ministrowi Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministrowi Zdrowia przy koordynacyjnym wsparciu Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej (w przypadku zakończonego już kamienia milowego A69G) i Ministra ds. Polityki Senioralnej (w przypadku realizowanego od 1 lipca 2024 r. do 31 grudnia 2025r. kamienia milowego A70G).

Na podstawie opracowanego przez Bank Światowy raportu, pn. Strategiczny przegląd opieki długoterminowej w Polsce, celem określenia priorytetów w zakresie reform, realizowane są w ramach kamienia milowego A70G i przy udziale MRPiPS następujące działania:

- analiza obowiązujących standardów jakości opieki długoterminowej w obszarze pomocy społecznej oraz przygotowanie projektu przepisów prawnych dotyczących standardów wybranych elementów jakości opieki w obszarze pomocy społecznej,
- wskazanie organów odpowiedzialnych za koordynację systemu opieki długoterminowej, a także ogół działań w zakresie monitorowania i ewaluacji jakości oraz prowadzenie działalności informacyjnej,
- przegląd wydatków publicznych w celu oceny efektywności finansowania opieki długoterminowej ze środków publicznych,
- przyjęcie dokumentu, w którym zaproponowany zostanie zintegrowany system monitorowania i ewaluacji jakości danych, sposobu ich gromadzenia i wykorzystywania.

Minister Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, zgodnie z Kamieniem milowym A70G realizowanym w ramach reformy A4.6 pn. „Wzrost współczynnika aktywności zawodowej określonych grup poprzez rozwój opieki długoterminowej” KPO, zakładającym wejście w życie aktów prawnych realizujących wybrane priorytety reformy określone na podstawie strategicznego przeglądu opieki długoterminowej w Polsce, podjął współpracę z Prezesem Rady Ministrów, który Zarządzeniem nr 30 z dnia 22 marca 2024 r. powołał

Międzyresortowy Zespół do spraw systemowych rozwiązań związanych z opieką nad osobami starszymi (M.P. poz. 224).

Prace międzyresortowe, zmierzające do wypracowania odpowiednich rozwiązań w zakresie świadczenia usług w miejscu zamieszkania i wzmacniania kadr pomocy społecznej trwają.

Zespół, będący organem pomocniczym Rady Ministrów, powołano w związku z potrzebą ustrukturyzowania współpracy międzyresortowej w zakresie m.in. prac legislacyjnych, obejmujących zagadnienie opieki nad osobami starszymi (np. w zakresie opieki długoterminowej i pomocy społecznej). Zróżnicowanie wyzwań sytuujących się na styku właściwości kilku ministerstw powoduje, że niezbędna jest w tym wypadku współpraca międzyresortowa. Prowadzone analizy winny umożliwić przygotowanie wieloaspektowych rekomendacji. Organizowane spotkania przedstawicieli właściwych resortów z przedstawicielami środowiska naukowego, instytucji świadczących pomoc osobom starszym oraz zewnętrznych interesariuszy pozwalają precyzyjnie określać kierunki zmian i odpowiednich działań. Podejście to zmierza do wdrożenia rozwiązań, które pozwolą na zwiększenie współpracy w ramach systemu ochrony zdrowia, systemu pomocy społecznej oraz innych. Do zadań Zespołu należy:

- analiza systemowych rozwiązań związanych z opieką nad osobami starszymi;
- proponowanie kierunków działań w obszarach dotyczących opieki nad osobami starszymi;
- opracowanie rekomendacji dla założeń rozwiązań legislacyjnych dotyczących opieki nad osobami starszymi;
- rozpatrywanie innych spraw zleconych przez Radę Ministrów lub Prezesa Rady Ministrów w zakresie systemowych rozwiązań związanych z opieką nad osobami starszymi.

Omawianym zagadnieniem zajmuje się Grupa robocza do spraw opieki długoterminowej. W jej pracach udział biorą przedstawiciele Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, Narodowego Funduszu Zdrowia oraz zaproszeni eksperci.

Realizowana obecnie deinstytucjonalizacja usług społecznych, polegająca na przechodzeniu od opieki instytucjonalnej do świadczonej w społecznościach lokalnych, nie przewiduje zwiększania liczby miejsc w domach pomocy społecznej. Trwające prace zmierzają do reformy i usprawnienia systemu pomocy społecznej tak, aby wszystkie osoby wymagające wsparcia otrzymały adekwatną do potrzeb ofertę usług w swoim środowisku, a kierowanie ich do domów pomocy społecznej stało się środkiem stosowanym w ostateczności.

Na obecnym etapie, w ramach systemu pomocy społecznej, oferowane są różnorodne formy wsparcia dedykowane osobom, które ze względu na wiek, choroby lub niepełnosprawności wymagają codziennej opieki. Pomoc dla osób starszych kierowana jest przede wszystkim do samotnych seniorów w trudnej sytuacji finansowej, ale również do tych, którzy z różnych przyczyn nie mogą liczyć na wsparcie najbliższych. Pomoc może być udzielana w miejscu zamieszkania, podczas dziennego pobytu w ośrodkach wsparcia albo w placówkach całodobowych. Wsparcie środowiskowe to przede wszystkim:

- Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, przysługujące osobie, która jest samotna i z powodu wieku, choroby lub z innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Mogą zostać przyznane również osobie wymagającej pomocy

innych, a rodzina czy niezamieszkujący wspólnie małżonek, wstępni i zstępni nie mogą jej takiej pomocy zapewnić.

- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania w formie usług sąsiedzkich. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Przysługują one osobie, która jest samotna i z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Mogą być przyznane również osobie potrzebującej pomocy innych, której rodzina czy wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni lub zstępni nie mogą jej zapewnić. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.
- Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ich świadczenie należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a realizowane jest ze środków budżetu państwa.
- Usługi świadczone w ośrodkach wsparcia. Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą zostać przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia. Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są np. środowiskowe domy samopomocy i kluby samopomocy.
- Mieszkania treningowe i wspomagane, będące formą przygotowującą osoby w nich przebywające do prowadzenia niezależnego życia lub wspierającą je w codziennym funkcjonowaniu przy wsparciu specjalistów.
- Usługi wsparcia krótkoterminowego realizowane w domach pomocy społecznej. Mogą być przyznane osobie, która ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymaga doraźnej pomocy w formie pobytu całodobowego bądź dziennego, ze względu na czasowe ograniczenie możliwości zapewnienia jej potrzebnego wsparcia w miejscu zamieszkania przez osoby na co dzień sprawujące nad nią opiekę.

Osoby, którym nie sposób zapewnić usług w miejscu zamieszkania, mogą zostać skierowane do całodobowej opieki instytucjonalnej, przy czym może to się odbyć dopiero po wyczerpaniu innych możliwości wsparcia w środowisku lokalnym. Pomoc w tej formie świadczona jest w:

- domach pomocy społecznej. Domy pomocy społecznej, jako jednostki organizacyjne szczególnie istotne dla usług opieki długoterminowej, prowadzone są z myślą o osobach wymagających całodobowej opieki ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.
- rodzinnych domach pomocy. Rodzinny dom pomocy zapewnia usługi opiekuńcze i bytowe, świadczone całodobowo przez osobę fizyczną lub podmiot uprawniony nie mniej niż trzem i nie więcej niż ośmiu zamieszkującym wspólnie osobom, wymagającym z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie.
- placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorym lub w podeszłym wieku. Placówki tego rodzaju prowadzone są w ramach działalności gospodarczej lub statutowej.

Należy podkreślić, że zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych jest zadaniem własnym gminy i ma charakter obowiązkowy, natomiast prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym/powiatowym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki, w tym osób starszych, należy do zadań własnych samorządów.

Wyjątek stanowi świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych i prowadzenie, a także rozwijanie infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, będące zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, realizowanym przez samorząd.

Ponadto, celem realizacji zadań pomocy społecznej, np. organizacji wsparcia dla osób starszych, gmina może tworzyć również inne jednostki organizacyjne. Zadania gmin i powiatów w tym zakresie wynikają z opracowanych strategii rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniających sytuację osób starszych. Zatem, za kreowanie dostępności usług dla osób starszych odpowiedzialny jest przede wszystkim samorząd.

Wsparciu samorządów w realizacji ich zadań własnych służą opracowane w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej programy „OPIEKA 75+” na rok 2025 i „Korpus Wsparcia Seniorów”, dedykowane osobom starszym.

OPIEKA 75+ umożliwia uzyskanie przez gminy wsparcia finansowego w zakresie realizacji zadania własnego o charakterze obowiązkowym, określonego w art. 17 ust. 1 pkt 11 ustawy o pomocy społecznej, tj. świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Wsparcia finansowego dla gmin w ramach programu udziela się na podstawie art. 115 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Wysokość przyznanej dotacji celowej z budżetu państwa nie może przekroczyć w tym przypadku 60% kosztów realizacji zadania. Celem programu jest zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i starszych. W roku bieżącym gminy przystępujące do realizacji programu mogą skorzystać z dofinansowania, jeżeli:

- dane świadczenie realizują samodzielnie tj. przez pracowników ośrodka pomocy społecznej/centrum usług społecznych, urzędu gminy lub innych gminnych jednostek organizacyjnych;
- zlecają realizację przedmiotowego zadania organizacjom pozarządowym;
- kupują usługi opiekuńcze od podmiotów sektora prywatnego.

W 2025 roku na realizację Programu przeznaczono kwotę 80 mln zł.

Korpus wsparcia Seniorów to z kolei element polityki państwa wspierającej osoby starsze i niesamodzielne ze względu na wiek oraz stan zdrowia. Program kierowany jest do wszystkich gmin w Polsce. Jego adresatami pośrednimi są osoby w wieku 60+, mające problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe lub mieszkające z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im potrzebnego wsparcia. Program realizowany jest w dwóch Modułach:

- Moduł I zapewnia gminom wsparcie finansowe w organizowaniu usług opiekuńczych świadczonych w formie usług sąsiedzkich dla osób w wieku 60 lat i starszych. Usługi te obejmą pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych i podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

- Moduł II wspiera finansowo gminy w realizacji usług opiekuńczych poprzez zapewnienie dostępu do tzw. „opieki na odległość”, mającej zwiększyć bezpieczeństwo oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania osób starszych w miejscu ich zamieszkania. W jego ramach gminy mogą uzyskać dofinansowanie do zakupu i kosztów użytkowania tzw. opasek lub innych urządzeń bezpieczeństwa.

Do programu gminy mogą przystąpić w zakresie dotyczącym realizacji zadania własnego określonego w art. 17 ust. 2 pkt 2a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz w art. 17 ust. 2 pkt 4 tej ustawy, tj. polegającego odpowiednio na organizowaniu i świadczeniu usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich (Moduł I) i podejmowaniu innych zadań z zakresu pomocy społecznej, wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzeniu i realizowaniu programów osłonowych (Moduł II).

Wsparcia dla gmin w ramach omawianego programu udziela się na podstawie art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, przy czym wysokość dotacji celowej z budżetu państwa w tegorocznej edycji programu nie może przekroczyć 80% całkowitych kosztów realizacji zadania.

W bieżącym roku na realizację programu przeznaczono ogółem kwotę 65 mln zł.

W wyniku wprowadzenia do ustawy o pomocy społecznej zmiany umożliwiającej przyjęcie przez Radę Ministrów Uchwały nr 62 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027”, w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2024 r., zatrudnieni na podstawie umowy o pracę pracownicy nabyli prawo do dodatku motywacyjnego w wysokości 1 000 zł brutto miesięcznie. Kwota środków przeznaczona na realizację rządowego programu w całym okresie jego realizacji to 6 721 400 000 zł.

W roku 2024 uruchomiono środki na wypłaty dodatków dla pracowników domów pomocy społecznej w wysokości ponad 393 000 000 zł, którymi objęto 56 884 osoby, a ponadto kwotę 101 042 966 zł dla 16 326 pracowników ośrodków wsparcia. Zapotrzebowanie na środki na rok 2025 wynosi ponad 1 miliard 760 mln złotych (z tego na dps ponad 790 mln zł, a na ośrodki wsparcia 205 mln zł).

W ramach podejmowanych działań, Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prowadzi dialog z przedstawicielami organizacji związkowych, samorządów terytorialnych oraz strony społecznej, dążąc do wypracowania optymalnych rozwiązań służących poprawie warunków pracy kadr pomocy społecznej. W tym celu, na podstawie zarządzenia nr 24 Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 czerwca 2024 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw reformy systemu pomocy społecznej (Dz. Urz. MRPiPS z 2024 r. poz. 24), 27 czerwca 2024 r. powołano Zespół do spraw reformy systemu pomocy społecznej.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

